

Het zieke vrouwtje

DOOR

NANNIE VAN WEHL

Ach, 't is toch wat te zeggen, als de vrouw ziek is! Dat was 't refrein van al, wat de jonge vrouw, zoo jong als ze was, nu al jaren om zich heen had moeten aanhooren.

Binnen 't jaar na haar huwelijk was de ellende begonnen. Bij de geboorte van haar eerste kind. Lang en hard was ze toen ziek geweest — menigmaal had de dokter getwijfeld aan haar behoud. Toen ze eindelijk weer op mocht, blééf ze slap en vol kwalen — vandaag hoofdpijn, morgen kiespijn, overmorgen weer wat anders. Zelden kon ze een week afwerken zonder een dag op bed te liggen.

Toch had ze nog wonderveel geluk, zeiden de bureu. Haar man was een keurige nette man, die heel goed voor haar was — en bleef. Want, niet dat een mensch 't zou kunnen helpen, dat-ie zoo'n kwakkel is — maar plezierig is 't voor een man toch allesbehalve!

Dan had ze zoo'n erg besten steun aan haar moeder. Haar vader was nog fiksch en gezond — alle kinderen 't huis uit — die kon best eens een beetje op zijn eigen scharrelen. En zoo scharrelde vader aan 't andere eind van de stad op zijn eigen, bijna een jaar lang, en moeder ging heele dagen lang de huis-houding bij haar dochter doen en 't kleintje verzorgen. En toen dan eenmaal de tamelijke „beterschap” was ingetreden, hield ze zoo af en toe nogeens een oogje — en holde op elke noodboodschap weer naar het Dijkstraatje toe.

Op den duur kon pikanterie, tusschen de zusters en broers van 't zieke vrouwtje niet uitblijven. Moeder zat dan ook altijd en eeuwig bij Da! 't Was wáár. — Da was d'r jongste, altijd moeders troetel-kindje geweest. Maar — niet dat ze nou zouden zeggen: „Da, zet er je eens een beetje tegen in!” — maar, zoo met moeder altijd om op te rekenen, werd Da zeker nooit de oude! Trouwens, als kind had Daatje er reeds een handje van, 't zich gemakkelijk te maken. Neen, moeder bedierf haar. 't Was moeders eigen schuld, dat Da haar voor de eeuwige noodhulp hield. Gelukkig nog, dat vader zoo kras was! Anders — prettig was 't niet voor den man, altijd maar zijn eigen fortuin te zoeken. En als 't Daatje geviel, juist op een Zondag ziek te worden, moest de ziel mee — naar het Dijkstraatje, waar 't veel minder zitten en wonen was dan op den Buitensingel.

Denk je, dat moeder ooit naar een van hèn zou talen, om een hand uit te steken? Nog pas had Sien in de kraam gelegen, maar de buurvrouwen hadden er voor op moeten draaien! En nooit kon je zoo, onverwacht, als je er eens heel erg mee zat, je kinderen

bij Opoe op visite sturen, want je liep altijd en eeuwig alle kans, dat ze bij tante Daatje was.

Voor de jonge vrouw kroop het leven moeizaam voort.

Elken avond vond haar gebroken van vermoeienis. Ze had vele kwade uren. Want helder zag ze in, wat het voor haar man moest beteekenen, als ze zoo vaak zelfs de kracht miste om hem opgewekt te verwelkomen, om hem een gezelligen avond te bereiden. Helder ook zag ze in, welk een goede man 't voor haar was.

O, ze wist het maar al te goed — duizenden zouden 't reeds moe zijn geworden — duizenden waren aan 't snauwen en grauwen gegaan, uithuizig geworden.

En dan dacht ze met verteedering, als ze hem onbemerkt gadesloeg: „Hij had toch beter verdiend! Zoo'n flinke, jonge knappe kerel — aan elken vinger heeft hij een meisje kunnen krijgen — hij had een betere vrouw verdiend dan ik kan zijn. Een gezonde, opgewekte vrouw, die hem makkelijk en blij kind na kind gaf, die voor hem kon zorgen na zijn harden werkdag.”

Maar hij zag niet eens om, als de fabrieksmeiden, die daar aan den hoek van de straat juist altijd op den bel stonden te wachten, wanneer hij thuiskwam voor 't middageten, hem toelonkten of nariepen.

Ja, ze had nog veel geluk, zoo ziek als ze was. En ze werd toch ook eigenlijk, heel langzamerhand, beter.....

Maar toen moest ze haar tweede kind krijgen. En toen werd 't weer heelemaal mis.

Weer duurde haar kraambéd maanden — en in dien tijd stierf haar moeder na een korte ziekte. De broers en zusters treurden oprecht — ze hadden allmaal wel echt van moeder gehouden. Maar de zusters zagen toch een lichtzijde aan moeders heengaan — misschien zou 't Daatje ten goede komen. Misschien was het wel heel goed voor Daatje, dat ze móést!

Maar 't hielp Daatje niets — integendeel, haar toestand werd zeer verergerd door den zenuwschok en 't daaropvolgende tobben, zoo heele dagen lang, van hoe 't nú toch moest!

Toen kwam er weer zoo'n beetje redding. De eenige broer van haar man had, louter bij toeval, werk gevonden in de buurt van 't Dijkstraatje. Toen spraken de broers eens samen, en de een was oprecht begaan met den ander. Hij zeide, dat hij zoo dicht mogelijk in de buurt zou komen wonen, dan kon zijn vrouw

ens een oogje houden. Daatje's oudste moest dan naar de bewaarschool, dat kon best, die was nu drie jaar ruim, en voor de jongste zou Stien wel zorgen. En als hij, Hannes, dan 's avonds nogeens een hand uitstak, zouden ze 't zoo allemaal met mekaar wel loeien.

Hannes nam 't aanbod dankbaar aan. Zijn schoonster Stien was een flinke vrouw. Toen nu de broer, aan, een verdieping vond naastboven de zijne, herdemde Hannes. Dat was tenminste uitkomst.

De eerste weken leek 't zelfs meer uitkomst nog aan hij gehoopt had — want Stien had toch zelf twee kinderen.

Toen begon Daatje zoo 's avonds weleens klagelijk te eenen en ander te vertellen. Stien was heel flink. Ja. Maar broertje kreeg maar één schoonen luier op een zeeden dag van haar. Nu haalde ze 't kind zelf wel eens uit de wieg, op haar knieën, en verdroogde hem aan, als hij zoo vreeselijk huilde — maar ze mocht toch eigenlijk niet opzitten, en ze werd haast misse-lijk van moeheid, als Hannesje weer in zijn wiegje lag.

En Stien had in geen weken er naar getaald, om Daatje's beenen eens te wasschen. Daatje dorst 't niet vragen, want nietwaar? Stien had 't dan toch druk, ze had zelf twee kinderen, nu weer 't derde op komst.

Toen bood Hannes aan, om zijn vrouw te wasschen, en dankbaar nam ze zijn aanbod aan, ofschoon ze in tranen uitbarstte, toen hij eindelijk aan de karwei begon, „omdat ze hem zóó tot last was”.

Langzamerhand kwam Daatje's heele verzorging op Hannes neer in de avonduren. En steeds meer van 't huiswerk kwam op Hannes neer. Hannes veegde de kamers, dweilde de gang en de trappen, schrobde het platje.

Een toonbeeld van een man was het, dat zeiden alle burenen. Dat zeiden ook allen, die zoo nu en dan eens naar Daatje kwamen kijken: haar familie, en de dochter uit den kruidenierswinkel, op den hoek van de straat, en Daatje's oude vriendin, die bij groote lui, even buiten de stad, diende.

Toen Hannesje ongeveer een jaar was, krabbelde Da weer overeind en, met veel hulp van haar man, begon ze 't leven van huisvrouw opnieuw.

Stien had in dien tijd haar derde kindje gekregen en kwam minder dan te voren, ofschoon ze tot haar eer gezegd, op de zieke dagen van Da toch weer ijverig bijsprong. Voor zoo'n dagje — dat ging wel, maar niet week in week uit.

Nu Da weer op was, verminderden de bezoeken, waar ze heel blij om was, want 't was toch heel druk. Marie uit den kruidenierswinkel kwam zoo nu en dan nog eens in 't middaguur — niet gezellig, dan zaten ze soms net te eten, en wat hoefde Marie nu te weten, dat Hannes de aardappelenpan van 't vuur tilde voor zijn vrouw, en dat Hannes het heete vatenwater in den teil goot? Ja — soms zelfs waschte hij de vaten voor haar, maar dat wou ze niet hebben als Marie er was, en zeker niet, toen Marie eens gepresenteerd had: „Hannes, als jij wascht, zal ik drogen.” Een mensch heeft toch ook zijn ponteneur, al moest je er voor in mekaar vallen.

Ook de vriendin, Chrisje, kwam minder. Maar dat trof wel eens meer zoo — dan was 't een drukke tijd in haar dienst: logees, en eters, en avondpartijtjes.

Nog geen drie maanden lang hield Daatje 't uit. Toen werd ze weer bedlegerig en ditmaal keek de dokter ernstiger dan ooit. — „Dit werd een lange,

lange historie,” zei hij tegen Hannes. „Het eind is er niet van te zien.”

Toch zàg hij het eind — al was het heel ver weg. En Hannes las het in dokters blik.

Met een berustende zucht nam hij zijn taak weer op zich.

Maar ditmaal had Da meer verzorging en verpleging noodig dan ooit te voren. En de dokter begreep, dat het zóó niet kon. Hij sprak met Da en Hannes. Naar 't ziekenhuis moest ze. Het was toch ook niet te doen voor haar man, al dat gesjouw 's avonds en dan nog altijd te weten, dat ze zooveel verzorging te kort kwam.

't Was Da, of haar keel werd toegeknepen. Naar 't ziekenhuis. Weg van de kinderen, weg van Hannes! Weg uit haar eigen kamer, haar eigen bed! En toch — met een berustende zucht gaf ze toe. Dan was ze niet langer hem tot last! Zóó zeide ze hem niet, want ze wist bij ondervinding, hoe hij dan te keer kon gaan. Doch al het water van de zee kon het immers niet afwasschen, dat 't voor een man last is, als hij na een zwaren dag werk nog eens zijn vrouw kan verplegen en het huishouden doen?

Spoedig was alles geregeld.

Hun woning bleef. Hannes en de kinderen bleven in hun eigen omgeving. Overdag zouden ze alle drie eten bij tante Stien. Saartje bleef op de bewaarschool en tante Stien zorgde voor Hannesje en Saartje tot vader hen kwam hallen. De avondboterham aten ze thuis. Hannes wou niet zoo heelemaal uit zijn doen zijn en de kinderen naar bed brengen was niets.

Toen Daatje in 't ziekenhuis lag, kwamen van alle kanten de bezoekers opzetten. Ditmaal had Daatje er wel plezier van. Zoo in 't ziekenhuis lig je immers heelemaal zonder zorg — je hebt geen omkijken naar je kinderen — je hoeft je niet te schamen over rommel, of een kamer, die een beurt noodig heeft.

In 't ziekenhuis had Da 't goed; beter dan haar man 't haar thuis kon geven; beter dan Stientje 't voor haar klaar kon maken. Maar toch brachten de bezoekers en bezoeksters telkens wat voor haar mee, schoon ze dat, toen ze op haar kamer lag nooit voor haar gedaan hadden.

In 't ziekenhuis liggen — dat heeft twee goede kanten, vond Da uit. Allereerst heb je het beter, en de menschen nemen meer notitie van je. Zelfs Hannes leek anders jegens haar, hartelijker, meewariger, bezorgder. Marie uit den kruidenierswinkel, en Chrisje de vriendin kwamen thans weer druk. Toevallig hadden die twee, toch eigenlijk haar beste kennissen, elkaar nog nooit getroffen. Marie kon altijd het best op het middaguur weg, in de week dan. En zoo kwam ze nogal vaak met Hannes op het middag-bezoekuur — droeg dan klein Hannesje voor hem. Aardig van haar. Maar als Da haar man altijd aan haar bed had moeten zien met Marie derbij, had Da dat toch heel vervelend gevonden. Gelukkig mocht dat niet eens in 't ziekenhuis. 't Was nog een heele genade dat Hannes en de beide kinderen tegelijk aan haar bed mochten, want in 't reglement stond heel precies, dat er eigenlijk maar twee personen tegelijk aan één bed mochten.

Marie wachtte dan zoolang beneden. Hannes ging met zijn dochttertje weg en Daatje mocht de kleine Hannes bij zich houden. Die werd dan door Marie meegenomen en bij tante Stien gebracht.

Aardig van Marie!

Zondagmorgen, op het eenige bezoeker, van negen tot tien, kwam Chrisje de vriendin. Eens in de veertien dagen, als ze haar kerkbeurt had. Marie sloeg meest het Zondagochtend-bezoeker over. Het was ook zoo vroeg en ze moest Zaterdagnacht altijd den winkel schoonmaken. Wie hard gewerkt heeft, wil Zondagmorgen wel eens uitslapen — daar was haar eigen Hannes niet te goed voor, die kwam Zondagmorgen soms pas tegen kwart voor tien aanzetten. Maar dan had hij toch ook heelemaal alleen de kinderen gewasschen en in hun beste kleeren gestoken.

Dat verzuchtte ze eens tegen Chrisje. En die stemde met haar mee in: zoo'n man als Hannes — die moest nog geboren worden. Een toonbeeld was hij — een toonbeeld!

Weer was 't Zondagmorgen. Reeds om vóór half tien was Hannes present met de kinderen. Ach, wat waren ze schoon, wat zaten hun kleertjes netjes! En het kleine Saartje had zoowaar opgenomen haar, met een heel klein vlechtje, waarover ze buiten zichzelf was van trots en dat ze gauw onder haar hoed uit peuterde om 't moeder te laten zien.

„Wat ben je lekker vroeg, Hannes!” zei Daatje blij.

„Ja, maar nou kan ik vanzelf niet zoo lang blijven. Want dat 's niet allemaal mijn werk, die kinderen en dat mooie haar van Saartje. Chris is ons komen afhalen en heeft me geholpen, de kinderen klaar te krijgen. Ze zit beneden in de wachtkamer en moet je natuurlijk ook goedendag zeggen.”

„Moeder, ze heeft vijgen voor je meegebracht!” riep de kleine Saartje verrukt.

„Nou — en nu moet ik 't veld dus eerder ruimen. En bovendien heeft Chrisje me aangeboden, op de kinderen te blijven passen, dan kon ik weer eens naar de kerk gaan.”

„Dat 's erg aardig van Chrisje!” zei Daatje oprecht. „Jammer alleen, dat je dan nou zoo gauw weg moet.”

Voelde ze zich dáárom opeens tot schreiens bedreefd? Ze had werk om der eigen goed te houden.

„Maar ga dan nou maar dadelijk man,” zei ze. „Want eer Chris dan hier is geweest.....”

Hij ging met Saartje. Hannes hield ze op schoot. Jammer was het. Ze had juist een goeden dag. De zuster had der bed vlak voor 't raam geschoven, ze mocht opzitten voor 't bezoek. En straks nog een half uurtje naar buiten kijken. Dat gaf wat afleiding.

Ja, afleiding had ze nodig. Een oneindige somberheid kwam over haar, en tevergeefs kraaide Hannesje voor haar en deed zijn nieuwe kunstjes, zei zijn allereerste woordjes.

Daar kwam Chrisje. Hartelijk was ze toch echt, die Chris, en nu had ze weer vijgen meegebracht. En wat prettig toch, dat Hannes nu naar de kerk kon gaan! Een echte trouwe kerkganger was hij indertijd geweest. Maar ach, dat had hij in den loop der jaren wel moeten verleren.

Chrisje nam nu ook gauw afscheid. „Ik zal jullie nakijken,” zei de zieke, trotsch, dat ze dat weer kon. Haar kussen schikte ze wat hooger achter den rug, en keek uit over het breede plein, waar ze straks zouden loopen.

Hannes, Chrisje en de kinderen gingen in den zonneshijn 't plein op. Hannes droeg Hannesje — Chrisje had Saartje aan de hand. Daatje volgde hen met de oogen. Kijk, nu stapten ze op den vluchtheuvel, en van dat veilige plaatsje temidden van het gerij en geros op het plein zouden ze nu wel eens omkijken naar boven, en wuiven.

Hé, daar had je Marie uit den kruidenierwinkel.

Op den vluchtheuvel stonden ze nu allen. Marie nam met felle oogen Chrisje op. Wat was er dat voor een? Waar kwam dié vandaan? Wat kwam die doen? Ze bleef staan op eenige passen afstand.

„Hannes!” riep ze bijna gebiedend.

Hannes snapte er niets van, wat Marie ineens bezielde. Met een hem vreemd gevoel van verlegenheid ging hij eenige passen vooruit, naar Marie toe. Chrisje was pal blijven staan, met Saartje aan de hand.

„Ik kwam bij je thuis. Ik had bij de kinderen willen blijven vanmorgen, dan kon jij naar de kerk gaan.”

Fel spiedden haar oogen naar Chrisje. En deze gaf haar haar stekende blikken dubbel en dwars terug. Chrisje had woord voor woord verstaan.

„Dat 's die vriendin van mijn vrouw, je weet wel, Chrisje!” zei Hannes, begrijpend, dat een verklaring noodig was. En hij duidde met een achterwaartsche beweging van 't hoofd Chrisje aan.

„O, zoo! Nou, kom je of kom je niet?”

De eene enkele seconde van verbouwerdheid, die Hannes doormaakte, sloeg Chrisje als met geeselslagen. Opeens zag ze uitredding — en de allerprachtigste manier om te toonen, dat ze zich van die meid uit de kruidenierswinkel, want dat vlerk zou 't wel zijn, niks, niemandal had aan te trekken. De tram kwam aan — op de vluchtheuvel was een halteplaats. Ze liet Saartje's hand los, wenkte den bestuurder. Nog vóór de tram stilstond, was ze op het achterbalcon. „Adie, Hannes!” riep ze tergend en priemde nog eenmaal „die meid” met haar blikken. En toen ze in een vaartje een straat ver was gereden, moest ze zich, met gloeiend ooren, bekennen, dat ze een stommeling was, en veel te gauw het veld had geruimd voor „die slet”. Maar ze troostte zich met de gedachte, dat ze dáár te goed voor was. Dáár kon ze niet tegen op.

De zieke had alles gezien. Ze had alles begrepen. Alles. En op haar „goeden” Zondagmorgen moest ze tot de bittere erkentenis komen, dat dit alles heel vreed was, maar ook heel natuurlijk. Dat 't was om akelig-gelaten in te berusten, maar ook om er — sneller — aan te sterven.